

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ศิลปวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนไม่ว่าทางตรงทางอ้อม ทั้งที่เป็นผลดีและผลลบ สถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงสังคมในปัจจุบันทั้งภายในประเทศและกระแสสากล นิยมทำให้เด็กและเยาวชนที่จะเป็นพลังที่สำคัญของชาติต้องเผชิญกับพลังและความท้าทายใหม่ๆ ขณะเดียวกันต้องเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาความยากลำบากต่างๆ อันเป็นอุปสรรคและเป็นอันตรายต่อการดำเนินชีวิตและการพัฒนาการต่างๆ ที่เหมาะสมตามวัย แม้ว่าประเทศไทยจะได้ร่วมลงนามรับรองปฏิญญาโลกและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมาเป็นระยะเวลานานแล้ว และได้มีการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหรือกฎระเบียบต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ และเอื้อต่อการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนแล้วก็ตาม แต่ยังคงปรากฏสถานการณ์ปัญหาความรุนแรง และผลกระทบของปัญหาที่มีต่อเด็กและเยาวชนโดยรวมหลายประการ ทั้งทางด้านสุขภาพอนามัย ด้านการศึกษา ด้านนันทนาการ ด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจและการมีงานทำ สถานสงเคราะห์ จึงเป็นองค์กรหนึ่งที่ทำหน้าที่เพื่อให้เด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาสได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสมมีโอกาสพัฒนาตนเองเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมอย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

วัดสระแก้ว ตำบลบางเสด็จ อำเภอบางบาล จังหวัดอ่างทอง ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ด้านทิศตะวันออก ห่างจากกรุงเทพมหานครด้านทิศเหนือ ประมาณ 100 กิโลเมตร ห่างจาก จังหวัดพระนครศรีอยุธยาด้านทิศเหนือ 16 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดอ่างทองด้านทิศใต้ 16 กิโลเมตร (ถนนอยุธยา-อ่างทอง 309 สายเก่า) มีเนื้อที่ดินทั้งวัดทั้งสิ้น 75 ไร่เศษ วัดสระแก้วเดิมชื่อ วัดสะแก ตำบลบ้านปะขาว อำเภอบางบาล จังหวัดอ่างทอง มาเปลี่ยนชื่อเป็นวัดสระแก้วในปี 2595 โดยพระอธิการฉิม ชันติโก (พระครูขันตยาภิวัฒน์) จึงเรียกชื่อวัดสระแก้วตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา พระครูขันตยาภิวัฒน์ ได้เริ่มทำการอุปการะเด็กกำพร้าและยากจน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2485 และ ท่านได้ต่อสู้มาทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นความขาดแคลน อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ของใช้

ต่างๆ ชาติเครื่องอุปโภคบริโภค ให้ทุกคนได้รับการศึกษา สอนให้อยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคีเป็น
 เสมือนพี่น้องท้องเดียวกัน สอนให้ทุกคนมีความเป็นระเบียบวินัย มีกิริยามารยาทที่เรียบร้อยสอน
 ให้มีคุณธรรม จริยธรรม ต่อสู้เพื่อให้ชีวิตประสบความสำเร็จถึงแม้ว่าปริมาณเด็กจะเพิ่มขึ้น ท่านก็
 ไม่ย่อท้อ กล่าวกับคณะเจ้าหน้าที่ ครูอาจารย์ ผู้ดูแลเสมอว่า “เมตตา เป็นเครื่องค้ำจุนโลก”
 คำกล่าวของท่าน ถือเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการสงเคราะห์ ต่อมาจึงได้
 จัดระเบียบจัดตั้งเป็นสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว เมื่อวันที่ 12 มกราคม
 2520

การที่เด็กเข้ามารับการอุปการะในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว
 ส่วนใหญ่เป็นเด็กชายเขา สาเหตุที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจน วัดสระแก้ว
 เนื่องจากครอบครัวมีฐานะยากจน และเด็กที่ถูกทอดทิ้ง พอสรุปได้ดังนี้

1. เป็นเด็กกำพร้าไม่มีพ่อแม่หรือผู้ปกครอง
2. เด็กที่ครอบครัวแตกแยก เด็กไม่มีที่พึ่ง
3. เด็กที่ครอบครัวยากจนขาดโอกาสทางการศึกษา
4. เด็กที่ถูกทอดทิ้งไม่มีคนดูแล

เด็กที่เข้ามารับการอุปการะจากสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว โดย
 ส่วนใหญ่บิดามารดา ปู่ ย่า ตายาย หรือญาติ ของเด็กจะนำมาฝากให้สถานสงเคราะห์เพื่อให้การ
 ดูแล ซึ่งทางผู้ปกครองจะทราบหลักเกณฑ์ที่เด็กจะต้องพ้นการอุปการะจากสถานสงเคราะห์เด็ก
 กำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว ว่าเมื่อเด็กได้รับการศึกษาจนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สถาน
 สงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้วจะให้ผู้ปกครองมารับเด็กกลับไปอุปการะ ซึ่งถ้าเด็ก
 จะเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นในจังหวัดต่างทอง ผู้ปกครองจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดส่ง
 เสียเล่าเรียนเองไม่ว่าจะเป็นเรื่องของที่พักอาศัยในการเรียน อาหาร หลังจากที่เด็กพ้นจากการ
 อุปการะของสถานสงเคราะห์เด็กยากจนและวัดสระแก้ว ส่วนใหญ่เด็กจะกลับไปอยู่รวมกับ
 ครอบครัว ซึ่งบางคนก็อาจจะได้เรียนต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น และบางส่วนก็จะช่วยทำงานกับ
 ครอบครัว

ตารางที่ 1.1

จำนวนเด็กทั้งหมดของสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจน

วัดสระแก้ว ปี 2549 จำนวน 1,023 คน

ระดับชั้น	ชาย	หญิง	รวม	อายุ (ปี)
ชั้นอนุบาล	25	15	40	4-6
ประถมศึกษาปีที่ 1	34	42	76	7-10
ประถมศึกษาปีที่ 2	64	56	120	7-11
ประถมศึกษาปีที่ 3	71	73	144	8-12
ประถมศึกษาปีที่ 4	65	46	111	9-14
ประถมศึกษาปีที่ 5	104	82	186	10-15
ประถมศึกษาปีที่ 6	60	45	105	11-15
มัธยมศึกษาปีที่ 1	48	69	117	12-15
มัธยมศึกษาปีที่ 2	33	42	71	13-17
มัธยมศึกษาปีที่ 3	42	25	50	15-18
รวม	547	496	1,023	4-18

ตารางที่ 1.2

จำนวนเด็กที่พ้นออกจากสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจน

วัดสระแก้ว

ปี	ชาย	หญิง	รวม
2544	54	43	97
2545	50	40	90
2546	39	42	81
2547	46	39	85
2548	24	32	56

เด็กยากจนและวัดสระแก้ว ส่วนใหญ่เด็กจะกลับไปอยู่ร่วมกับครอบครัว ซึ่งบางคนก็อาจจะได้เรียนต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น และบางส่วนก็จะช่วยทำงานกับครอบครัว

การบริการที่เด็กได้รับจากของสถานสงเคราะห์

1. การบริการทั่วไป ได้แก่ การจัดที่อยู่อาศัย การจัดอาหารเลี้ยง วันละ 3 มื้อ
2. การบริการด้านการรักษาพยาบาล ได้แก่
 - บริการตรวจสุขภาพเด็ก
 - บริการฉีดวัคซีนในการสร้างภูมิคุ้มกันโรคต่าง ๆ
 - บริการรักษาพยาบาลเด็กที่เจ็บป่วย
3. การบริการส่งเสริมด้านกิจกรรม
 - กิจกรรมด้านอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย เช่น กลองยาว แม่ไม้มวยไทย รำไทย ดนตรีไทย
 - กิจกรรมด้านการกีฬา ส่งเสริมกีฬาต่างๆ เช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล ตะกร้อ ทุกเช้า-เย็น และเสาร์อาทิตย์
4. การบริการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม การบรรพชาสามเณร
5. การบริการส่งเสริมด้านอาชีพ
 - ด้านการเกษตรมีการปลูกพืชสวนครัว พืชไร่ เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ เลี้ยงไก่และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
 - ด้านวิชาชีพต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปูน ช่างทาสี ช่างซ่อมวิทยุ ช่างเครื่องประดับ เงิน-ทองโบราณ บัณฑิตาชาววัง ทอผ้ากี่กระตุก เป็นต้น
6. การบริการด้านการศึกษา

จากการดำเนินงานของสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจน วัดสระแก้วในการรับเด็กเข้ารับการอุปการะในสถานสงเคราะห์ โดยส่วนใหญ่เป็นเด็กชาวเขาที่มาจากภูมิลำเนาที่ต่างกันทางวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ การอบรมสั่งสอน ตามแนวทางศาสนา เมื่อเข้ามาอยู่ศึกษาและใช้ชีวิตร่วมกันในที่พักเดียวกันเป็นเวลาหลาย ๆ ปีอาจทำให้เด็กมีสภาพความไม่สบายใจ ทำให้มีสภาพปัญหาหลากหลาย การที่สถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจน วัดสระแก้ว ได้นำนโยบายให้เด็กทุกคนที่เข้ารับการอุปการะในสถานสงเคราะห์มีการศึกษาจนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญในสิทธิขั้นพื้นฐานในสิทธิที่จะได้รับการพัฒนา เนื่องจากการพัฒนาทางการศึกษาให้กับเด็กเป็นหลักการพัฒนาที่มีความสำคัญ และเป็นการสร้างรากฐานที่มั่นคงให้กับเด็กและเป็นการเสริมสร้างให้เด็กได้เรียนรู้สังคมภายนอก เรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้

นำไปใช้ในการกำหนดบทบาทชีวิตของตนเอง เพื่อที่จะนำไปสู่ความคาดหวังของเด็กในการดำเนินชีวิตนอกสถานสงเคราะห์ได้อย่างมีความสุขเหมือนกับเด็กและเยาวชนอื่นๆ ที่เติบโตมาจากการเลี้ยงดูของครอบครัว

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

สถานสงเคราะห์เอกชนมีการดำเนินงานที่แตกต่างจากสถานสงเคราะห์ของภาครัฐ โดยภาคเอกชนจะมีสภาพเลี้ยงดูจะจัดให้ในลักษณะกลุ่มย่อย จำนวนเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์เอกชนจะมีจำนวนน้อย การจัดบริการและการดำเนินงานจะคล่องตัว เนื่องด้วยระเบียบกฎหมายเกณฑ์จะมีการบริหารงานที่สามารถปรับปรุงแก้ไขโดยคณะผู้บริหาร ไม่ต้องรอการปรับปรุงกฎหมายตามแบบของทางราชการ การเลี้ยงดูเด็กสามารถจะสร้างบรรยากาศให้มีชีวิตชีวา ซึ่งจะเป็นบรรยากาศการดูแลกันแบบครอบครัว ที่มีความอบอุ่น โดยเฉพาะสามารถคัดเลือกเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ดูแลเด็กให้มีคุณภาพ มีจิตวิญญาณที่ดีต่อเด็ก และในด้านงบประมาณ การใช้จ่ายสถานสงเคราะห์เอกชน หาเลี้ยงตนเองไม่ต้องพึ่งพารัฐ จึงทำให้มีผลต่อความสามารถในการกำหนดรูปแบบการเลี้ยงดูเด็กได้โดยตรง จึงทำให้มีสภาพปัญหาของเด็กที่มีความแตกต่างจากสถานสงเคราะห์ของภาครัฐ

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอ่างทอง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้เป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาคของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในการที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแล ตรวจสอบ และสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานให้กับ สถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจน วัดสระแก้ว อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการให้เด็กได้เรียนรู้สังคม รู้จักปรับตัวตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม รู้จักเคารพกฎระเบียบ และจากที่ผู้ศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอ่างทอง จึงทำให้ได้ทราบว่าเด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว ส่วนใหญ่เป็นเด็กจากกลุ่มชาวเขา (Tribal people) เผ่าต่างๆ หลายเผ่า เช่น เผ่ามั่ว เย้า มูเซอ ลีซอ อีก้อ ซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในจังหวัดแถบภาคเหนือ คือจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ พะเยา น่าน ลำปาง สุโขทัย กำแพงเพชร ตาก แม่ฮ่องสอน สาเหตุที่มาก็มีการเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ การศึกษา ที่กลุ่มชนชาวเขา (Tribal people) ไม่สามารถให้กับบุตร หลานของตนเองได้ ส่วนเด็กจากท้องถิ่นหรือภาคอื่นๆ ในประเทศไทย ก็ต่างมาจากครอบครัวที่มีพื้นฐานแตกต่าง ดังนั้นในการที่ต้องมาอยู่

ในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง จึงทำให้เกิดความแตกต่างเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็น วิธีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและค่านิยม จึงทำให้เป็นที่น่าศึกษาว่าเด็กที่เข้ามาใช้ชีวิตรวมกันทั้งหญิงและชาย มีการปรับตัวในการใช้ชีวิตอย่างไร และมีความคาดหวังอย่างไรในการดำเนินชีวิตนอกสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว

จากการที่ผู้ศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่คอยดูแลสถานสงเคราะห์เด็กเอกชน เห็นว่า เด็กที่พ้นจากการอุปการะจากสถานสงเคราะห์ไปแล้วจะค่อนข้างปรับตัวยากกับสังคม กล่าวคืออาจมาจากความเคยชินของการอุปถัมภ์ หรือการสงเคราะห์ ที่ได้รับจากสถานสงเคราะห์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหาร การศึกษา การรักษาพยาบาล สถานสงเคราะห์จะเป็นผู้ให้ แต่ในทางกลับกันเมื่อเด็กพ้นจากสถานสงเคราะห์การบริการสวัสดิการต่างๆ ที่กล่าวมานั้น เด็กต้องเป็นผู้จัดหาเองไม่มีผู้ที่คอยสงเคราะห์เหมือนกับตอนที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ ซึ่งเด็กอาจจะต้องมีการดำรงชีวิตในแบบของการพึ่งพาตนเอง จากประเด็นดังกล่าวจึงทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาความคาดหวังของเด็กหลังพ้นออกจากสถานสงเคราะห์ ในการดำเนินชีวิต เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาเป็นแนวทางปรับปรุง พัฒนา รูปแบบของการให้บริการของสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว เพื่อการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กในการดำเนินชีวิตนอกจากสถานสงเคราะห์

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเด็กต่อการบริการที่ได้รับจากสถานสงเคราะห์ เด็กกำพร้าและยากจน วัดสระแก้ว ตำบลบางเสด็จ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังของเด็กในการดำเนินชีวิตนอกสถานสงเคราะห์ เด็กกำพร้าและยากจน วัดสระแก้ว ตำบลบางเสด็จ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง

ขอบเขตในการศึกษา

ศึกษาถึงความคิดเห็นของเด็กต่อการบริการที่ได้รับจากสถานสงเคราะห์และความคาดหวังของเด็กหลังออกจากสถานสงเคราะห์ เด็กกำพร้าและยากจน วัดสระแก้ว

ประชากร กลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษาเป็นเด็กที่อยู่ในความอุปการะสถานสงเคราะห์ เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ที่กำลังเรียนหนังสือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 - 3 จำนวน 121 คน

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

เด็กในสถานสงเคราะห์ หมายถึง เด็กหญิงและเด็กชายที่ได้รับการอุปการะจากสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ซึ่งกำลังเรียนหนังสือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-3

สถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว หมายถึง สถานสงเคราะห์ที่จดทะเบียนเป็นสถานสงเคราะห์เอกชน ตั้งอยู่วัดสระแก้ว ตำบลบางเสด็จ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ซึ่งให้การอุปการะเด็กและให้การศึกษาจนจบถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ความคิดเห็นของเด็กต่อการบริการที่ได้รับจากสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว หมายถึง ความรู้สึกของเด็กในอุปการะของสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว ที่มีต่อบริการที่สถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว จัดให้ประกอบด้วย

1. ด้านบริการทั่วไป

1.1 จัดที่อยู่อาศัย

1.2 จัดเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม

1.3 การดูแลกิจวัตรประจำวัน

2. การรักษาพยาบาล

2.1 การตรวจสุขภาพ

2.2 การรักษาพยาบาล

3. บริการสังคมสงเคราะห์

3.1 การให้คำแนะนำ

3.2 การจัดกิจกรรม

3.3 การจัดหางาน

ความคาดหวังของเด็กในการดำเนินชีวิตนอกสถานสงเคราะห์ หมายถึง ความคิดความปรารถนาของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจน วัดสระแก้ว ที่จะกระทำเพื่อให้เกิด

ความสุขแก่ตนเอง ในด้านการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ ภายหลังที่เด็กต้องพ้นจากการอุปการะของสถานสงเคราะห์

สถานสงเคราะห์ หมายถึงสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจน วัดสระแก้ว อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ได้ทราบถึงความคิดเห็นของเด็กต่อการบริการที่ได้รับจากสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจน วัดสระแก้ว
2. ทราบความคาดหวังของเด็กในการดำเนินชีวิตนอกสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจน วัดสระแก้ว
3. ทราบถึงแนวทางการพัฒนาการบริการของสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจน วัดสระแก้ว